

28912g

CÂTEVA

PUNCTE CARDINALE

PENTRU

GUVERNAREA DE MÂNE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DE

Dr. SEBASTIAN BORNEMISA

PUBLICIST, FOST DEPUTAT ȘI FOST PRIMAR AL CLUJULUI

1936

00550
BIBLIOTECA POPORALĂ A FOII „LUMEA ȘI ȚARA“

**CÂTEVA
PUNCTE CARDINALE
PENTRU
GUVERNAREA DE MÂNE**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DE

Dr. SEBASTIAN BORNEMISA

PUBLICIST, FOST DEPUTAT ȘI FOST PRIMAR AL CLUJULUI

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201400293

1936

TIPOGRAFIA ASTRAS. A. — CLUJ CALEA MOȘILOR 59.

PREFAȚA

In cei 18 ani de după unire, România noastră a avut vreo 20 de guverne și 9 parlamente, cu peste 3000 de deputați și cel puțin jumătate atâția senatori. Numărul miniștrilor și a ajutorilor de miniștri a atins și el cifra de cel puțin 300.

Următoarea întrebare firească se înfige, astfel, ca un piron roșu, în creerii fiecărui cetățean onest și cu dragoste de țară:

De ce numeroasele guverne, cu sute de miniștri și cu mii de deputați și senatori, n'au izbutit să facă din România noastră o țară puternică și stimată; o țară, în care să domnească mulțumirea generală și îmbelșugare; o țară, pe care fiecare Român s'o binecuvinteze și fiecare cetățean al ei s'o preamărească?

În paginile care urmează, ne vom strădui, să cercetăm, pe scurt, pricinile dezastrului politic, economic și social de astăzi și vom căuta să răspun-

dem la întrebarea de mai sus, cu toată nepărtinirea, ca să putem apoi în mod logic arăta, ce trebuie făcut, pentru ca cel puțin România de mâine să se îndrepte cu pași siguri spre belșugul și spre mulțumirea, pe care generația noastră de până acuma nu le-a prea cunoscut.

Mai, 1934.

AUTORUL

I.

**REALIZĂRILE POLITICIANISMULUI
MESCHIN DE LA UNIRE PÂNĂ ASTĂZI**

CEA DINTĂI ÎNTĂLNIRE A REPREZENTAN- ȚILOR ROMÂNILOR DE PRETUTINDENI SUBT ACOPERIȘUL ACELUIAȘ PARLAMENT

Alegerile generale din toamna anului 1919 au dat, pentru parlamentul din București, deputați aleși pe temeul votului universal și din toate ținuturile locuite de Români.

Eram acolo, în cuprinzătoarea sală dela Ateneu, ardeleni și bănațeni încrezători și naivi, basarabeni bănuitori și sceptici, bucovineni maleabili și întreprizi și frați mulți și guralivi din vechea țară.

Cei cari reprezentam teritoriile noi și unite cu țara mamă, nu prea făceam mare scofală și conducătorii noștri firești ne puteau dirija după bunul lor plac, căci eram docili și ascultători și urmam îndrumările lor întocmai.

Dar asta n'a ținut mult așa. După câteva săptămâni de împreună viețuire cu frații din vechiul regat, au început să ni se deschidă ochii și vedeam din

zi în zi tot mai lămurit, că politica însemnează cu totul altceva, decât o permanentă grijă de nevoile țării și de cât dragoste și înțelegere frățească pentru neajunsurile obștești. Din încăerarea aproape statornică a deputaților liberali și țărăniști de sub conducerea dlor Mihalache și Lupu, — vedeam, că mandatul de deputat nu-ți dă numai obligația de-a rumega proiectele de legi, ci și dreptul de-a te răfui fără nici o milă cu adversarii, cari ți-au făcut cândva zile fripte.

Din înverșunata și prea puțin patriotica ceartă din acest cel dintâi parlament al României Mari, noi, tinerii deputați nu ne-am ales, astfel, cu nici-o școală politică constructivă și nu s'a ales nici țara cu nimic bun.

Șeful guvernului, dl *Dr. Alexandru Vaida*, preocupat de marile probleme ale tratatelor de pace, a avut prea puțin timp să stea în mijlocul nostru și măcar că dânsul nu era cu nimic vinovat de cele ce se petreceau în țară, — *am avut într'o bună zi prilejul, cu adevărat unic, să vedem cum poate fi înlăturat din fruntea țării un guvern, al cărui președinte servea țara în streinătate.*

2.

APARIȚIA MAREȘALULUI AVERESCU

N'am fost desmeteciți bine din cele ce s'au petrecut în primul parlament al României Mari, decât atunci, când la tribuna Camerei a răsărit silueta sub-

țire și zâmbetul ironic al domnului mareșal, pe atunci general, Averescu. Aplauzele ironice, cu cari am primit, mai cu seamă noi, Ardelenii și Bănățenii, disolvarea Camerei »noastre«, erau semnul cel mai vizibil al nai-vității și al încrederii oarbe, pe care o aveam în »pu-terea noastră politică« de dincoace de crestele sure ale bătrânilor Carpați. Ne închipuiam, în acele mo-mente, că suntem atât de iubiți de popor, încât ne vom putea în permanență alege, ori câte alegeri s'ar face.

Desiluzia a venit însă repede și naivitatea noastră a luat astfel sfârșit. Virginitatea politică ni se duse pe apa Sâmbetei și am înțeles încurând cu toții, că a face politică în țara românească înseamnă a căuta pricopseli, a minți fără rușine pe alegători, a trece din partid în partid, a te certa și a te pupa, în aceiaș vreme, cu adversarul și a trage totdeauna ceva spuză la oala ta.

Stabilitatea principiilor, ideile programatice, — ni se păreau din zi în zi ceva tot mai bizar, ceva ce nu merita să preocupe pe cineva într'o măsură prea mare.

3.

SUBT PRIMA GUVERNARE ALUI ION I. C. BRĂTIANU

În asemenea împrejurări s'a pomenit țara în pri-măvara anului 1922 cu întâia guvernare de după răz-boi alui Ion I. C. Brătianu. Alegerile făcute, mai cu

seamă în Ardeal și Banat, de acest mare om politic al țării noastre, ne-au dovedit, că urnele pot fi, adesea, mai inteligente decât alegătorii. Guvernarea sa n'a fost însă pentru țară aceea ce ar fi trebuit să fie. Votarea volnică a constituției, fără să se țină seamă la întocmirea ei de principiile constituționale, cari germinau în capetele conducătorilor firești ai provinciilor alipite, — a fost o greșală, care s'a răzbunat amar și se va mai răzbuna încă. Nu mai puțin o mare greșală a fost și votarea legii electorale, cu prima nedreaptă și repartiția cu totul scandaloasă a mandatelor de deputat.

Legea administrativă, concepută dintr'un punct de vedere prea centralizator și multe alte legi încă, — au fost toate o dovadă, că între concepțiile politice ale conducătorilor din noile ținuturi și cele ale vechilor conducători de țară, se deschid prăpăstii tot mai adânci, cari nu vor putea fi cu ușurință trecute.

Ceea ce ne dase unitatea culturală decenii de-a rândul, începuse astfel să se destrame zi de zi și ne-am pomenit deodată, că în loc să devenim an de an tot mai înfrățiți, ajungem să ne dușmănim cu ură de ne-împăcat.

La aceasta ne-a dus exclusivismul partidului liberal, concepția lui egoistă și interesată în administrarea statului, precum și volnicia fără scrupule, pe care încercase să ne-o aplice, mai cu seamă nouă, Românilor din noile ținuturi.

4.

ORGANIZAREA DE OPOZIȚIE A ARDEALULUI ȘI BASARABIEI

În fața loviturilor nemeritate, în fața subjugării economice, sociale și politice tot mai apăsătoare, pe care eram sortiți să le îndurăm noi, cei din provinciile unite, frunțașii noștri au început să organizeze o opoziție înverșunată în contra vechiului regat, atât în Ardeal, cât și în Basarabia. *O greșală fatală a fost, că atât frunțașii Ardealului, cât și cei din Basarabia, — cu o mică excepție, confundau vechiul regat cu partidul național liberal și astfel în loc să fi declarat lupta numai împotriva liberalilor, sau a Brătenilor, — ei au declarat-o, în general, împotriva a tot ce însemna regatul vechiu, împotriva tuturor »regăfenilor«.*

Ani lungi, ani, cari s'ar fi putut întrebuința cu un folos mult mai mare pentru țară, s'au scurs cu luptele acestea meschine, după care vitalitatea noastră politică a suferit eclipse nespuse de dureroase.

Un singur om politic s'a găsit în noile provincii, care a protestat dârz împotriva acestor meschine frământări, chiar dela început. Glasul său și al tovarășilor săi, n'a avut însă ecoul trebuincios în masele poporului, care fusese exaltat până la paroxism cu fel și fel de minciuni.

Acest om a fost dl *Octavian Goga*, dar glasul lui de profet a răsunat în pustiu.

5.

RUINA ȘI FALIMENTUL ECONOMIC

Luptele politice tot mai înverșunate dintre partide luaseră par'că mintea tuturor cărmuitorilor noștri. În loc să se fi preocupat cu toată stăruința și seriozitatea necesară de fundamentalele nevoi ale țării, — ei se adânceau tot mai mult în viața de partid și altă grijă par'că nu aveau, decât aceea, de-a căpătui partizanii și de-a prigoni și slăbi pe adversari.

În asemenea împrejurări anii îmbelșugați de pe timpul inflației monetare s'au scurs pe neștiute, viața a început să devină tot mai grea, bugetele țării deficitare și ne-am pomenit de-odată în plină criză economică, financiară și socială.

Cei puși în fruntea țării n'au putut da problemele tot mai grele nici-o soluție potrivită și astfel, odată cu ruina economică și financiară, s'a accentuat tot mai mult și o *criză de competență*, dintre cele mai groaznice.

Abia acum a început să se vadă, ce greșală enormă s'a făcut de către toate partidele și de către toți șefii de partide, că vreme de 14—15 ani n'au găsit timp suficient să pregătească dintre partizanii lor politici oameni de muncă, oameni de concepții, oameni, cari să poată face, în diversele ramuri ale vieții de stat, față greutăților tot mai accentuate.

Acum, însă, era prea târziu. Mocirla morală fiind

întinsă peste toată țara, metodele vechi de asanare, rețetele de altădată, au ajuns toate niște piese bune de muzeu, sau de aruncat în coșul cu vechituri.

Vremurile mari covârșând puterile și priceperea oamenilor încadrați în vechile partide, cer astăzi soluțiuni cu totul noi, soluțiuni, pe cari le-ar putea da numai aceia, cari s'au indentificat din cea dintâi clipă cu spiritul vremilor, pe cari le trăim.

Vom schița, în cele ce urmează, câteva soluții, din acelea, cari vor trebui să se deie problemelor noastre de viață, pentruca neamul românesc să se poată ridica din prăpastia morală, economică, financiară și socială, în care ne-au asvârlit toți aceia, cari ne-au guvernat dela 1919 și până astăzi.

Avem credința fermă, că soluționând astfel problemele, — vom putea soluționa însași problema existenței noastre din viitor.

?

II.
**CÂTEVA REFORME POLITICE
INDISPENSABILE**

BCU Cluj

1.

SCHIMBAREA CONSTITUȚIEI

Cea dintâi și cea mai arzătoare problemă de rezolvat pentru guvernul, care va veni la cârma țării cu gândul curat de-a îndrepta relele, — este, fără doar și poate, *schimbarea constituției*, pe care se sprijină toată construcția statului de astăzi și care este izvorul tuturor celorlalte legi, după care ne conducem.

Schimbarea constituției este necesară și arzătoare, pentru că în ea se cuprind anumite principii, fără de înlăturarea cărora nu se pot curma o mulțime de neajunsuri, cari zădărnicesc orice năzuință spre mai bine.

Amintim două din principiile învechite, cari nu mai corespund vremurilor, pe cari le trăim noi, generația de astăzi.

Unul este *principiul neatingerii proprietății particulare*, iar al doilea: *egala îndreptățire a streinilor proaspăt încetățeniți cu elementul autohton românesc*.

Cât de fără socoteală este, bunăoară, principiul neatingerii proprietății particulare, ne-o dovedește, cu vârf și îndesat, legiferarea reformei agrare și îndeo-

sebi a conversiunii, care a nimicit, cine știe pentru câtă vreme, capitalul micilor bănci populare cu capital românesc din Ardeal și Banat, și, în aceeași vreme, a băgat într'o îndelungată robie economică pe plugarul român, care, în lipsă de credit, va rămânea de-acum într'o permanentă sărăcie, căci nici statul și nici inițiativa particulară nu vor mai putea să-i sară în ajutor multă vreme.

Un corolar al acestei probleme este aceea a copleșirii noastre de elementele streine, în viața economică, comercială, financiară și chiar de stat. Țăranii români sărăciți nu-și vor mai putea trimite copiii la școli înalte, și astfel, în scurtă vreme, întreagă pătura noastră intelectuală se va recruta, în partea ei cea mai mare, din fiii altor neamuri.

Chiar și numai pentru a schimba această stare de lucruri din urmă, este, astfel, de lipsă, ca legea de temelie, care e constituția, să fie în cea mai scurtă vreme schimbată, căci numai schimbând-o se vor putea înfăptui toate acele mari reforme, de cari este absolut trebuință, spre a îndrepta starea economică, financiară, politică și socială, în care ne găsim astăzi.

Schimbând constituția, potrivit cu cerințele vremii, vom putea :

a) Rezolva problema mare a creditului.

b) Schimba legea electorală și a face una mai dreaptă și mai corespunzătoare cu interesele de viață

ale tagmelor muncitoare, cari constituiesc populația imensă a țării.

c) Legifera pedeapsa cu moartea pentru trădătorii de țară, jefuitorii banului public și tâlhari.

d) Asigura drepturi de propășire pentru fiii națiunii române, cari au lărgit hotarele țării și cari vor apăra aceste hotare în caz de război.

e) Înălătura din țară pe toți cei aduși de vânturi, cari ne îngreunează vieța și ne duc bogățiile peste hotare.

f) Statifica marile întreprinderi de prima necesitate, cari ne speculează și ne scumpesc traiul.

g) Lărge exproprierea rurală și trece și la exproprierea urbană, spre a creia o burghezie națională tare și un corp funcționăresc onest și ferit de mizerii.

Simpla înșirare a acestor reforme e suficientă, credem, pentru a face pentru oricine plauzibilă necesitatea schimbării constituției, care pune astăzi o piedică atât de mare în drumul propășirii și consolidării noastre naționale.

Dacă suntem hotărâți, să curmăm dela rădăcină relele și să apucăm pe drumul reînnoirii morale și materiale, — apoi nu trebuie să stăm o clipă la îndoială, că *reînnoirea trebuie începută cu reformarea radicală a izvorului din care s'au tras neajunsurile de astăzi și care, infectat fiind, ne împie-*

dică să avem apă curată și dătătoare de sănătate și tărie.

2.

REFACEREA CREDITULUI

Bunăstarea locuitorilor unei țări atârnă dela repararea avuției naționale într'o măsură cât mai echitabilă și dreaptă, pe o suprafață cât mai întinsă, locuită de cetățeni. Din principiul acesta rezultă, că nu țara aceea este cea mai fericită, în care sunt cei mai mulți milionari, ci aceea, în care se pot bucura toți cetățenii într'o măsură cât mai largă și egală de roadele avuției naționale. Aglomerarea capitalului național în mâna câtorva indivizi numai, — a dat naștere la un fel de iobăgie nouă, care e tot atât de primejdioasă pentru ființa etnică a unui popor, după cum a fost iobăgia veche, când locuitorii alor zeci și sute de sate osteneau din zorii zilei și până noaptea târziu, ca să facă vieața boerului cât mai fericită și casa lui cât mai plină de belșug.

Imbogățirea peste măsură a unora, aducând în stare de dependență economică masse uriase de locuitori, a dat naștere la curente politice păgubitoare statului. Năzuința capitalismului fiind de-a exploata cât mai mult deopotrivă pe cei care-l alimentează, ca și pe consumatori, formarea averilor mari e nu numai injustă, ci și primejdioasă pentru ființa statului modern. Incă la sfârșitul veacului trecut o luptă aprigă a început, ast-

fel, împotriva capitalismului creat de ideologia așa zisă liberală și lupta aceasta a devenit odată cu dobândirea votului universal, tot mai crâncenă și necruțătoare. Urmarea logică a fost, că aproape toată lumea s'a împărțit pe dindouă: *deoparte capitaliștii, iar de cealaltă parte exploatații capitalismului*. Cum numărul acestora din urmă e neasemănat mai mare, ei au devenit pentru capital o primejdie reală și tot mai arzătoare. Astfel capitaliștii din toată lumea și-au dat mâna și *capitalismul a devenit internațional, desbrăcându-se din ce în ce tot mai mult de haina sa națională*.

Lucrurile s'au petrecut întocmai și în țara noastră. Marile instituții financiare, fabricile și alte întreprinderi cu caracter obștesc, sunt alimentate în bună parte de capitaluri streine, *cari nu cunosc și, prin urmare, nu slujesc, sincer, nici ideia de naționalitate și nici pe cea de stat național*.

În consiliile de administrație ale instituțiilor cu capitaluri streine și românești, stau, astfel, foarte comod alături capitaliștii români cu cei streini, cari, în majoritatea lor fiind jidani, amenință îndoit interesele de viață ale poporului nostru.

Legile de conversiune făcute n'au lovit, însă, absolut de loc în capitalul internațional primejdios din țara noastră, ci numai în măruntul capital național al băncilor populare, al căror capital a fost

confiscat și nimicit. Mii de deponenți români și mii de acționari mărunți, tot români, au fost, astfel, păgubiți și demoralizați, pierzându-și iluzia în echitatea statului național.

Dar n'au fost ajutorați *echitabil* prin aceste legi nici datornicii, căci funcționarii liber profesioniști, cari n'au fost proprietari de imobile urbane în 1931, au rămas și pe mai departe înglodați în datorii până după grumazi. În schimb au profitat aceia, cari n'au știut întrebuinta banul muncit în alt scop, decât acel al desfrâului moral.

O lature și mai gravă a legilor de conversiune, însă, este aceea, *că ele au nimicit cu desăvârșire creditul*. Ne mai având nicăeri puțința de-a împrumuta vre-un ban, plugarii români, în număr de 14 milioane, vor fi multă vreme robi legați de glie, cari nu vor putea câștiga mai mult decât le trebuie de la mână până la gură, căci nu vor mai putea agonisi bunuri materiale și nu-și vor mai putea îmbunătăți prin urmare soarta și nu vor mai putea propăși în cultură și civilizație. Tot mai mic va fi numărul cărturarilor și conducătorilor de țară, cari vor răsări astfel din tulpina sănătoasă a poporului și nu peste mult ne vom pomeni, că toate profesiunile libere și tot aparatul nostru de stat va fi deținut de elemente înstreinate sau streine de sângele nostru.

Spre a scăpa de aceasta jalnică și primėjoasă

perspectivă verosimilă, se cere asanarea neîntârziată a creditului în general și 'n cel dintâi rând asanarea creditului fărănesc.

Problema fiind de cea mai mare însemnătate, nu numai pentru prezentul, ci și pentru viitorul neamului nostru, guvernul de mâine, va trebui s'o rezolve cu cea mai mare grijă și ținând seamă de interesele noastre vitale de neam. În consecință, el va trebui să facă o lege de asanare, prin care se va salva capitalul mărunț românesc plasat în micile bănci și întreprinderi comerciale și se vor crea și posibilități noi de credit.

Aceasta se va putea face, după părerea noastră, despăgubind capitalul românesc, care a suferit pierderi în urma legii de conversiune, printr'o plată eşalonată pe un termen de 10 ani, pe lângă o dobândă de 4%.

Plata pierderilor suferite se va face din bugetul statului, care va fi alimentat în acest scop, la un articol special:

a) Dintr'un impozit de asanare pus pe averea imobilă a locuitorilor țării.

b) Dintr'o taxă specială pusă pe tot cece se importă în țară.

c) Din confiscarea fondurilor de rezervă ale tuturor întreprinderilor, — și

d) Din impunerea treptată până la 90% a veniturilor realizate de fabricile, cari vând mărfurile lor

pe prețuri mai mari, decât s'ar cuveni, scumpind astfel nejustificat traiul cetățenilor.

Capitalul mărunț național al băncilor românești, cari au lucrat cu agricultorii, va fi astfel deplin salvat, și, — sub sancțiunea lichidării lor, — ele vor fi constrânse să lucreze și mai departe cu plugarii, acordându-le credite după norme ce se vor prevedea într'o lege specială a creditelor mărunte rurale.

3.

SCHIMBAREA LEGII ELECTORALE

Atuală lege electorală, izvorâtă din votul universal, egal și secret, — s'a dovedit, în repetatele alegeri, pe cari le-am avut până astăzi, nedreaptă și adânc stricătoare pentru bunele moravuri. Neajunsurile ei sunt atât de mari și atât de felurite, încât e de prisos, credem, să mai stăruim asupra lor și să le mai înșirăm aici. Prin simplul fapt, că deschide cea mai largă poartă demagogiei și corupției, făcând inoperantă voința adevărată a alegătorilor, ea se incadrează cu stricteță în rândul legilor, pe care guvernul de mâine are datoria să le înlătore fără zăbavă.

Intrebarea, care se pune, este, astfel, cu ce s'ar putea înlocui actualul sistem electoral mai cu folos pentru bunul mers al treburilor obștești și care să garanteze într'o mai mare măsură expresiunea cea adevărată a voinții naționale.

Fără a știrbi cu ceva principiul egalității și secretului votului universal, suntem de părere, că sistemul actual trebuie profund schimbat, prezentând partidele cu prilejul alegerilor listele lor de candidați întocmite pentru întreagă țara, la Comitetul Central Electoral, care se va îngriji să le facă cunoscute prin ziare și publicații afișate la sediul Comitetelor Electorale Județene. Buletinele de vot vor fi uniforme pentru toate partidele și ele vor conține numai numele șefului de partid și semnul electoral al partidului.

Listele de candidați vor trebui să fie semnate numai de șeful și de secretarul general al fiecărui partid și ele vor fi astfel întocmite, încât să cuprindă din fiecare județ candidați în număr proporțional cu locuitorii județului respectiv. Odată cu prezentarea listei de candidați, se vor prezenta comitetului electoral central și declarațiile autentice ale candidaților, că acceptă candidaturile. Listele, cari nu vor cuprinde candidați din toate județele țării, nu vor fi luate în considerare. Șeful partidului va desemna singur locul pe care-l vor ocupa pe listă candidații. Locul obținut odată de un candidat, se va putea modifica însă numai cu consimțământul său. Fiecărui candidat i se va pune pe listă, după aceleași criterii, și câte un supleant, pentru ca în caz când deputatul ales și-ar pierde mandatul, să aibă cine-l înlocui, fără să mai fie nevoie a se face o nouă alegere.

Numărul deputaților nu va fi fix, ci variabil, proporțional cu numărul locuitorilor țării, socotindu-se 100.000 suflete de fiecare deputat.

Minoritarii autohtoni nelocuind în masse compacte în toate județele țării, vor putea candida numai pe listele partidelor românești, nu pe listele lor proprii.

Mandatele fiecărei liste vor fi acelea, pe cari le indică procentul voturilor obținute în alegeri. *Dacă însă o listă va obține 60 la sută din voturi, atunci ea va duce totalitatea mandatelor, pe temeiul principiului, că în orice societate organizată, minoritatea trebuie să se* Library Cluj *usupună majorității.*

Cu totul după alte norme se vor alege senatorii, al căror număr se limitează la maximum 100, din cari jumătate vor alege profesiunile constituite în bresle, un sfert va numi guvernul de totdeauna și un sfert M. S. Regele, din foștii și actualii înalți demnitari civili, bisericеști și militari.

Parlamentul va lucra în sesiuni ordinare și extraordinare. În sesiune ordinară el se va întruni cel mai târziu la 15 Noembrie a fiecărui an și această sesiune nu poate ținea mai mult de 30 de zile. Sesiunile extraordinare se vor convoca ori de câte ori le vor reclama interesele vitale de stat. Durata unei sesiuni extraordinare nu poate fi însă mai lungă de 15 zile.

Durata parlamentului va fi de cinci ani.

Schimbarea guvernului nu implică disolvarea parlamentului. Senatorii numiți de guvernul demis își vor pierde însă mandatele lor.

4.

PEDEAPSA CU MOARTEA

Cea mai arzătoare îndatorire a guvernării de mâine, mai arzătoare chiar decât refacerea economică a țării, este, după părerea noastră, *asanarea morală*.

Lipsa totală a unui control serios în finanțele publice și cocoșarea elementelor demagogice la conducere, au demoralizat cu desăvârșire lumea și au anarhizat aparatul de stat, cum nu credem să se mai fi întâmplat undeva, în vreo-o țară civilizată, pe fața globului pământesc. Preocuparea principală a celor ce conduc astfel treburile obștești, a ajuns să fie îndrumată de pofta nestăvilă de îmbogățire, care a ruinat aproape cu desăvârșire simțul de răspundere și onestitatea, înlocuindu-le cu un lichelism fără de asemănare. De-aici izvorește ușurătatea, cu care se administrează la noi banul public și căreia i se datorează furturile de miliarde din visteria țării.

Nici-o pedeapsă dată în temeiul legilor existente burghezo-liberale ne mai fiind în stare să pună stavilă jafului public, este de sine înțeles, că va fi datoria guvernului de mâine, ca să suprimе jaful în averea statului cu mijloace mult mai drastice, decât cele întrebuintate până acum.

Principalul și, poate, unicul mijloc este legiferarea imediată a pedepsei cu moartea pentru toți aceia, cari tradează țara, cari atentează la viața suveranului, cari fură banii obștești și cari săvârșesc tâlhării cu omor.

O singură dată aplicată, — pedeapsa cu moartea va face mult mai mult pentru îndreptarea relelor din țară, decât pot face zeci și sute de măsuri de alt ordin.

Guvernarea de mâine, dacă își va înțelege menirea și dacă va vrea să-i fie cu adevărat folositoare țării, nu se va putea astfel eschiva dela aducerea legii preconizată de noi în acest articol. Dacă ea însă se va eschiva să legifereze legea aceasta nespuse de mult dorită, mai cu seamă de plugarii țării, apoi ea nu va avea nici-o rațiune de a fi. Făcând-o, în schimb, ea va fi preamărită în veci de poporul flămând după dreptate și setos să vadă odată instalându-se cinstea în viața noastră publică.

Nici un argument potrivit adus acestei teze, de orice natură ar fi el, nu echivalează cu necesitatea de stat, ca legea pedepsei cu moartea să fie cu un ceas mai degrabă votată. A nu o aduce, însemnează să coborâm tot mai adânc în prăpastie și să slăbim nu numai rezistența morală a națiunii, ci și puterea ei de viață și să pierim în scurtă vreme. Pedeapsa cu moartea se impune, astfel, nu numai ca unicul mijloc de asanare morală, ci și ca o profilaxie împotriva

demoralizării noastre totale. A nu o vota înseamnă a ne grăbi sfârșitul ca neam, iar a o vota, a ne redresa forțele vitale și a ne face vrednici de iluzia, pe care și-au făcut-o de România-Mare cei opt sute de mii de eroi căzuți în marele războiu al întregirii.

5.

STATIFICAREA INDUSTRIILOR MARI ȘI A COMERȚULUI MARE BANCAR

Paralel cu reformele preconizate mai sus trebuie să meargă și o altă reformă de mare însemnătate, fără de care vor continua să sufere cele 16 milioane de plugari din România și fără care va fi și pe viitor paralizat orice avânt în mica burghezie a orașelor noastre.

Aceasta este reforma marilor industrii și a comerțului mare bancar.

Trusturile felurite au înflorit atât de mult sub guvernările neputincioase de până acum, încât au ajuns o adevărată plagă socială, nu numai economică, pe capul oamenilor muncitori din această țară. Ele exploatează până la sânge nu numai brațele producătoare din angrenajul lor, ci și pe toate celelalte clase sociale și mai ales pe plugari. Toleranța guvernelor perândate până acum la cârma țării, le-a făcut să spolieze nu numai pe lucrătorii, pe cari îi flămânzesc formal, plătindu-le salarii de bătaie de joc, — ci

și pe consumatori, de pe cari jupoaie pielea prin prețurile exagerate, cu cari își vând produsele.

Nu e oare o sfidare, ca să se vândă și astăzi perechea de bocanci cu 400—500 lei, când ziua de lucru e abia de 30 lei? Nu e o bătaie de joc să se cumpere kilogramul de fier cu 20—30 de lei, când pe kilogramul de grâu abia se capătă 4 lei? Nu e o grozăvenie, să se plătească pe metrul de stofă de lână 600—800 lei, când oaia nu prețuește nici 200 lei? Dar să se deie pe cutia de chibrituri 2 lei, nu e oare o blasfemie, când săteanul nu capătă pe oul său de găină adeseori nici un leu măcar?

Asemenea pilde s'ar putea înșira la înfinit, dacă aceasta ar fi preocuparea noastră principală în acest articol. Nu continuăm însă a face paralelă între prețurile cu cari își vând fabricile produsele și cu care își vinde plugarul rodul ostenelilor, sau muncitorul puterea brațelor. Prea sunt cunoscute lucrurile acestea de toată lumea, decât să trebuiască să mai stăruim și noi asupra lor.

Datoria noastră, însă, este, ca semnalând lucrurile, să spunem, că guvernul de mâine trebuie să soluționeze numai decât și această chestiune, în conformitate cu principiile de astăzi ale statului modern.

Singura soluție, potrivită de-a curma spolierea mulțimii și a face dreptate socială muncitorilor, este etatizarea tuturor fabricilor, pentru ca muncitorii să

fie plătiți cu salarii omenești, iar mărfurile să se poată vinde cu prețuri oneste, proporțional cu prețurile produselor agricole.

Statul având datoria și menirea să ocrotească deopotrivă toate clasele sociale, nu poate îngădui pe viitor, ca o mână de câteva sute de oameni să facă averi fabuloase pe spinarea milioaneilor de cetățeni lăsați până acum pradă unei speculațiuni nerușinate.

Dar nu numai industria mare, ci și marele comerț, și mai ales comerțul bancar, trebuie să aibă aceeași soartă, începând cu Banca Națională, care oploșind între zidurile sale tot mai mult interese meschine particulare și de partid, nu își mai poate îndeplini menirea, pentru care a fost creată.

Intreg comerțul mare bancar trebuie să treacă astfel asupra statului, fiindcă singur statul poate garanta repartitia onestă a banului, în conformitate cu interesele sale mari.

6.

O NOUĂ EXPROPRIERE RURALĂ ȘI URBANĂ

În șirul marilor reforme, cari se impun odată cu schimbarea constituției, trebuie pusă cu toată hotărârea și fără nici o milă, — și *aceea a unei noi exproprieri, rurale și urbane, deopotrivă.*

O nouă expropriere a pământului se impune nu

numai pentru că nu au fost împroprietăriți toți cei îndreptățiți prin legea veche, ci și *pentru că au rămas întinderi mari de pământ în mâna unor profesioniști, cari nu au de-a face nimic cu agricultura.*

Intr'un stat agricol sau țărănesc, cum trebuie să fie România, tot pământul trebuie să aparțină celor cari îl muncesc, adică plugarilor. Nu este admisibil astfel, ca avocați, medici, negustori, sau alți profesioniști, să dispună și astăzi de proprietăți agricole întinse, căci profesiunea lor fiind alta, ei trebuie să trăiască după aceea și nu să scadă posibilitatea de trai și de câștig a plugarului, care nu merge nici să pledeze în fața tribunalului, nici să consulte bolnavi, nici să fabrice ghețe.

Fiecare cu profesiunea lui și nici un cumul de profesii!, iată o lozincă, ce trebuie să fie observată cu toată strictețea de guvernării viitori ai acestei țări. Numai în felul acesta se va putea face o repartitie mai justă a posibilităților de trai, ceea ce trebuie să fie o datorie primordială a statului, care nu poate fi pentru unii mumă, iar pentru alții ciumă, dându-le unora mai multe posibilități de trai, iar altora nici una.

Odată cu exproprierea cea nouă rurală, va trebui însă să aibă loc și o *expropriare urbană*, dacă nu de altceva, măcar de dragul echității sociale, căci dacă just a fost să se confiște capitalul mic bancar prin conversiune, dacă just este să se exproprieze sau eta-

tizeze industriile și comerțul mare bancar, — apoi tot atât de just trebuie să fie să se exproprieze și marile proprietari urban, care dispune de mult mai multe case, decât sunt necesitățile sale și ale familiei sale.

Este mare adevăr în teza aceasta și cei câțiva mii de mari proprietari urbani nu se pot eschiva de subt implacabila poruncă a vremii, că nu li se cuvine nici lor să aibă zeci și sute de coperișuri, în vremece sunt atâtea sute de mii de oameni necăjiți, cari n'au nici unul.

Bogația nu poate fi un apanaj numai al unora, ci ea trebuie să fie un mijloc de existență pentru toată lumea. Ceeace trebuie să ne procure mulțumirea în viață nu poate să fie averea acumulată la infinit și fără nici o normă, ci numai și numai puterea noastră individuală de muncă și capacitatea, cu care ne-a dăruit Cel de Sus.

Acest fel de a vedea nu e nou, ci se cuprinde chiar în învățăturile Mântuitorului nostru Isus Cristos, propovăduite încă acu-s 1900 de ani. Ar fi timpul, astfel, ca ele să fie urmate măcar în veacul acesta, care se pretinde că e mai civilizată decât toate celelalte!

?

III.

OLTOIRI NOUI PE TRUNCHIURI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

VECHI

CONSIDERAȚII GENERALE

Datoria guvernului de mâne nu va fi, desigur, numai aceea de-a ataca marile probleme, de cari ne-am ocupat în capitolul precedent, ci și de-a revizui te-meinic unele legiuri mai vechi, cari se referă la organizarea aparatului de stat în diversele sale resorturi. El va trebui să facă aceasta, pe de-o parte, pentru ca să pună de acord spiritul acestor legiuri cu duhul nou ce se va degaja din constituția primentă, iar pe de altă parte, pentru a-i da aparatului de stat un ritm mai viu și pentru a-i întări structura zdruncinată adânc în urma guvernărilor de până acum.

N'avem pretenția să facem un studiu analitic asupra tuturor legiurilor, ce vor trebui să fie înoite, pentru că nu ne permite aceasta nici spațiul, nici profesiunea noastră de publicist, care nu ne dă răgaz să adâncim problemele, cum ar putea s'o facă, bunăoară, un profesor, în liniștea de fiecare zi a cabinetului său de lucru.

În cele ce urmează vom aşterne astfel pe hârtie doar unele idei, iar sarcina codificării lor o vom lăsa-o pentru cei ce au şi pricepere şi răgaz mai mult decât noi, pentru asemenea îndeletniciri.

2.

SIMPLIFICAREA APARATULUI ADMINISTRATIV AL STATULUI

Este, fără îndoială, un lucru în deobşte cunoscut, că aparatul nostru administrativ este din cale afară de greoiu şi de costisitor. Este greoiu, pentrucă se face prea mult formalism şi este costisitor, pentrucă formalismul exagerat pretinde un număr extrem de mare de funcţionari.

Guvernele de până acum sesizându-se de caracterul greoiu şi costisitor al administraţiei de stat, au preconizat simplificarea lui pe calea îndepărtării unui număr cât mai mare de funcţionari vechi, sub felurite pretexte, dintre cari cele mai dese au fost : că un număr mare de funcţionari nu are pregătirea necesară pentru îndeplinirea însărcinărilor, pe cari le exercită şi că prea numeroşi funcţionari au intrat în cadrul funcţionăresc pe uşile din dos, adică prin protecţie politică. Suntem de acord cu amândouă aceste teze. Avem, într'adevăr, mulţi, chiar foarte mulţi funcţionari insuficient pregătiţi şi avem un număr considerabil din ei

numiți prin protecție politică și fără păstrarea formelor legale.

Nu credem însă și nu putem fi de acord, cu acei, cari socot, că înlăturarea tuturor funcționarilor insuficient pregătiți și a celor numiți contrar formelor legale ar da vre-un rezultat practic și că ar putea duce la simplificarea administrației de stat.

A pune astfel teza, înseamnă a o pune greșit, ca să nu spunem imoral.

E greșit a o pune astfel, fiindcă îndepărtarea simplă din slujbă a unui oarecare număr de funcționari nu înseamnă de loc, că aparatul administrativ se va simplifica, și e imoral, pentru că e neomenos și nerațional a pune pe drumuri, sub pretexte neîntemeiate, mii de funcționari, cari de bine de rău, au servit țara și de cari statul s'a folosit în anumite împrejurări.

Simplificarea aparatului administrativ al statului trebuie astfel făcută pe temeiuri morale și cu totul de altă natură, decât cele ce s'au invocat de guvernele de până acum.

Guvernul de mâne, care va vrea să rezolve această chestiune grea, va trebui să porceadă metodic și să fixeze norme noi de administrație prin contractarea serviciilor, prin împușinarea județelor și prin regruparea diverselor autorități. Simultan se va stabili numărul maxim de funcționari, necesari în noua erarhie administrativă și se vor desemna în locurile

astfel fixate, cei mai destoinici funcționari, indiferent de vechimea și de culoarea lor politică. Plusul rămas fără de întrebuințare va fi îndepărtat, *prin pensionare, sau printr'o escontentare proporțională cu anii serviți*. Fără de o despăgubire materială nu va putea fi însă nimeni îndepărtat dela locul său, în afară de cei necinstiți.

Cât privește laturea financiară a problemei, ea nu va prezenta greutate, după părerea noastră, căci cruțările ce se vor face în bugetul țării prin îndepărtarea atâtor funcționari, vor fi mult mai mari decât sarcinile reclamate de escontentarea sau pensionarea lor. Mai presus de toate, guvernul de mâne va trebui însă să nu mai numească de loc funcționari inutili, căci oprind pe loc câțiva ani numirile de funcționari noi, prin moarte și pensionare la limita de vârstă, numărul astăzi prea mare al funcționarilor ar scădea dela sine, așa că nu ar mai fi nevoie poate de nici un fel de eliminare forțată.

3.

ECHILIBRAREA BUGETULUI ȘI DEGREVAREA FISCALĂ.

Cei ce urmăresc viața financiară a țării noastre, știu că bugetul statului se soldează aproape permanent cu deficite enorme. Din faptul acesta se pot trage două constatări:

a) că bugetele noastre sunt ireale, și

b) că fiscalitatea a isbutit să sleiască puterea de plată a contribuabililor în așa măsură, încât ei nu mai pot face față sarcinilor, cu cari sunt impuși.

Amândouă constatările sunt deopotrivă de dure-roase și guvernul conștient de menirea sa, care va fi mâne la cârma țării, va trebui să procedeze cu toată hotărârea și priceperea la înlăturarea ambelor neajunsuri.

În acest scop va trebui să se revizuiască amănunțit fiecare poziție bugetară cu toate piesele dezvoltătoare și să se taie tot ce este nejustificat din punctul de vedere superior al statului. Este mai mult decât sigur, că o asemenea procedură va face posibilă descărcarea bugetului cu mai multe sute de milioane, dacă nu chiar cu mai multe miliarde de lei.

În scopul unei comprimări cât mai mari a cheltuielilor, se va proceda apoi fără întârziere la marea reformă a simplificării aparatului administrativ al statului și în special la reforma legii administrației comunale și județene, micșorând la jumătate numărul județelor și al serviciilor lor.

Simultan se va proceda la degravarea fiscală rațională, micșorând, unde e cazul, sarcinile prea grele, iar plata rămășițelor eșalonând-o pe-o serie de zece ani, pe lângă o dobândă minimă, sau chiar fără dobândă, și făcând astfel posibilă plata lor.

Degrevarea simfitoare a contribuabililor va aduce, fără îndoială, o însănătoșire a vieții financiare, economice și comerciale, – și astfel statul va avea în scurtă vreme contribuabili sănătoși, în stare a plăti, fără efort, ceea ce li se pretinde. În chipul acesta bugetele noastre vor ajunge întocmiri sănătoase și reale și statul se va putea gândi serios la replătirea împrumuturilor contractate în afară, cari până atunci vor trebui să cadă sub un regim de amânare. Datoriile interne vor trebui să fie transformate în împrumuturi de stat de lungă durată, ca visteria să fie degajată astfel de sarcinile acestea din trecut prea apăsătoare.

Pentru ca asanarea financiară să se poată face cu cât mai mulți sorți de izbândă, se vor căuta sincer mijloacele, ca evaziunea fiscală să fie stârpită cu desăvârșire și ca *la sarcinile publice să contribuie fiecare cetățean proporțional cu averea și veniturile fondului său.*

4.

RESTABILIREA AUTORITĂȚII DE STAT ȘI A PRESTIGIULUI MORAL

Mai mult decât pe baionete sau pe fel și fel de mijloace de constrângere odioase, siguranța unui stat se reazimă pe autoritate. Dacă suntem în plina anar-

hie, pe care o cunoaştem şi o vedem cu toţii, apoi aceasta se datoreşte în cel dintâi rând faptului, că dela războiu încoace, autoritatea de stat a slăbit într-o măsură grozav de mare. Motivele, pentru cari s'a produs acest fenomen, sunt multiple. Intre acestea se numără, înainte de toate, demagogia deşanţată a valorilor inferioare, pe cari le-a scos la suprafaţă sistemul electoral. Apoi legile şi ordonanţele nesăbuite date de guvernanţi, nerespectarea şi revocarea unor măsuri luate în pripă şi dovedite nesenioase şi compromiterea desăvârşită a prestigiului moral la conducători şi la persoanele, cari au fost puse să exercite autoritatea în stat.

Până când vor exista aceste împrejurări, demoralizarea cetăţenească va continua să dăinuiască şi nu va fi posibilă nici-o refacere politică şi economică a ţării.

Este, în consecinţă, datoria guvernului de mâine, ca să porceadă fără întârziere la restabilirea autorităţii de stat grav compromisă, precum şi la refacerea prestigiului moral al conducătorilor.

Desigur, că o reformă, ca această, nu se va putea face cât ai bate în palme şi dând doar ordine scrise mai mult sau mai puţin severe, ci infiltrând în slujitorii statului un spirit nou şi făcând o selecţiune minuţioasă a valorilor, îndepărtând din serviciile publice toate elementele compromise şi demoralizatoare.

Este o mare lacună în viața noastră politică și socială, că partidele pe cari le avem, nu dau nici-o importanță acestei chestiuni și la recrutarea cadrelor lor nu țin seamă de valoarea morală a indivizilor. Dacă s'ar face acest lucru, guvernările lor ar avea altă înfățișare și ar da roade mult mai bune, decât cele, pe cari le-au dat până acum.

Guvernul de mâne nu se va putea răzima, astfel, cu nici un chip, pe metode învechite și pe oameni susceptibili de insuficiențe morale, ci va trebui să vină cu țința hotărîită de-a reface atât autoritatea de stat cât și prestigiul valorilor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

5.

CONCLUZIUNI GENERALE

Din cele până acum expuse, se pot, după părerea noastră, degaja câteva concluzii generale, care e bine să fie formulate cât mai precis.

Aceste concluzii suut:

1. S'a pierdut un timp prețios de 18 ani, în care așezarea țării pe temeiuri solide a fost complet neglijată.

2. Factorii conducători ai țării au uitat cu desăvârșire obiectivele, pe cari trebuie să le aibă un neam.

3. Consecința este, că neamul nostru a ajuns infeodat intereselor marilor bancheri francmasoni și

streini, cari vor să ne distrugă ființa de stat național, spre a ne putea slei vloga și robi economicește.

4. Slăbirea noastră economică ne-a adus în pragul falimentului politic. Suntem amenințați să nu mai fim noi, Români, conducătorii țării noastre.

5. În fața primejdiei iminente, se cere aducerea la cârmă a unui guvern, care să schimbe constituția și să reazeze neamului românesc în drepturile sale firești de stăpân unic al destinului său.

CUPRINSUL

	<u>Pag.</u>
Prefața	3
I.	
REALIZĂRILE POLITICIANISMULUI MESCHIN DELA UNIRE PÂNĂ ASTĂZI	5
Cea dintâi întâlnire a reprezentanților românilor de pre- tutindeni sub acoperișul aceluiaș parlament	7
Apariția Marelui Mășinist Averescu	8
Subt prima guvernare alui Ion. I. C. Brătianu	9
Organizarea de opoziție a Ardealului și Basarabiei ...	11
Ruina și falimentul economic	12
II.	
CÂTEVA REFORME POLITICE INDISPENSABILE	15
Schimbarea constituției	17
Refacerea creditului	20
Schimbarea legii electorale	24
Pedeapsa cu moartea	27
Statificarea industriilor mari și a comerțului mare bancar	29
O nouă expropriere rurală și urbană	31
III.	
OLTOIRI NOUI PE TRUNCHIURI VECHI	35
Considerațiuni generale	37
Simplificarea aparatului administrativ al statului	38
Echilibrarea bugetului și degrevarea fiscală	40
Restabilirea autorității de stat și a prestigiului moral ...	42
Concluziuni generale	44